

Osnovne šole – 200

Ihan

Leta 1819 je bilo na območju ihanske fare v vaseh Ihan, Prelog in Goričica 93 šoloobveznih otrok. Pouk se je odvijal na različnih lokacijah, najdlje je bil v župnišču. Sprva je poučeval cerkovnik, kasneje župniki, med njimi Matevž Primožič, ki je leta 1868 oblastem poročal, da sta v Ihanu potrebna nova šola in stanovanje za učitelja. Deželna vlada je leta 1872 občini Ihan naročila, da mora pričeti gradnjo nove šole. 20. novembra istega leta je bilo poslopje dozidano, slovesno pa so ga odprli 2. novembra 1874. Prvi učitelj v novem poslopju je bil Anton Jereb, za njim pa Franc Trošt. Daljše obdobje sta na šoli poučevala Alojzij Kecelj in Vendelin Sadar. Oba sta bila aktivna tudi v slovenski učiteljski organizaciji. Alojzij Kecelj je bil blagajnik v Hranilnici in posojilnici učiteljskega konvikta, Vendelin Sadar pa član nadzornega odbora Učiteljske tiskarne in zborovski pevec.

Ihan - državna narodna šola (hrani SŠM, fototeka)

Do leta 1899 je bilo šola enorazredna, nato so jo razširili v dvorazrednico. Šolsko poslopje je postalo kmalu pretesno, zato so leta 1908 prizidali šoli še eno nadstropje. Med letoma 1903 in 1923 je poučeval na šoli Franc Jordan. Zelo si je prizadeval za napredek kmetijstva, prirejal kmetijske tečaje za odrasle, mladino pa poučeval o kmetijstvu in vrtnarstvu. V njegovem obdobju se je na šoli zvrstilo tudi nekaj učiteljic. Leta 1912 je tu poučevala kasnejša pisateljica in publicistka Angela Vode. V spominih je o tem zapisala: »Potem sem dobila drugo nameščenje za šest tednov. Prenočišče sem dobila v malo večji shrambi pri šolskem upravitelju.« Leta 1930 so šolo razširili v trirazrednico. Do leta 1945 sta daljše obdobje poučevala Štefanija Schubert in Ivan Horvat.

Leta 1941 je bila šola petrazredna, obiskovalo jo je 185 otrok. Med vojno so Nemci pripeljali v Ihan svoje učitelje, a so leta 1943 kraj zapustili, otroci pa so morali hoditi k pouku v Domžale. Junija 1944 so partizani šolsko poslopje požgali.

Po osvoboditvi leta 1945 se je pouk odvijal na raznih lokacijah in nazadnje v zasebni hiši. Otrok je bilo 172. Poučevale so učiteljice, ki so bile na šoli krajšo dobo. Leta 1963 je bila samostojna šola v Ihanu ukinjena in postala podružnična šola centralne Prve osnovne šole v Domžalah, že prej pa so dobili v Ihanu novo šolsko poslopje, ki so ga odprli 29. novembra 1961.

20. septembra 2017 so zgradili novo šolsko poslopje za devetletko in krajevno knjižnico.

Most na Soči

V Sv. Luciji, kot se je kraj imenoval do leta 1952, je bila leta 1819 ustanovljena šola za silo. Na njej so do leta 1872 poučevali duhovniki. Daljše obdobje so poučevali: Janez Nemeč, Janez Klančič, Tomaž Rutar, Janez Leban, Anton Rutar, Janez Jug in Andrej Urbančič. Leta 1872 je šola postala redna, poučevali so poklicni učitelji. Prvi učitelj je bil Jakob Velikonja, ki je poučeval do leta 1881. Leta 1879 je šola postala dvorazrednica in to ostala do konca prve svetovne vojne. Novo šolsko poslopje je bilo odprto 31. januarja 1888, šolski vrt pa je bil urejen leta 1891. Do konca prve svetovne vojne so na šoli dalj časa poučevali: Ivan Gerželj, Ana Gerželj in Josip Rakovšček.

Med prvo svetovno vojno se je maja 1915 odprla soška fronta, ki je prekinila pouk v Sv. Luciji. Tudi šolsko poslopje je bilo poškodovano. Po vojni je z Rapalsko pogodbo leta 1920 Sv. Lucija prišla pod italijansko upravo. Do šolskega leta 1925/26 je bil pouk na šoli še slovenski, nato pa je bila uvedena italijanščina, kar je trajalo vse do kapitulacije Italije leta 1943.

Območje je prišlo pod nemško upravo, ki je dovolila pouk v slovenščini. Spomladi 1945 je bil pouk zaradi bombardiranja spet prekinjen. Po vojni so morali šolsko stavbo obnoviti. Po vojni je šolo najdlje vodil učitelj Ivan Murovec.

Popolna osemletka je postala šola v šolskem letu 1962/63 in imela tri zunanje oddelke: Podmelec, Slap ob Idriji in Idrija ob Bači, leta 1965 pa že 11. V naslednjih letih je bilo več teh oddelkov zaprtih, tako da je leta 1978 imela centralna

Most na Soči - osnovna šola (Hrani SŠM, fototeka)

šola Most na Soči le štiri zunanje oddelke: Šentviška Gora, Podmelec, Kanalski Lom ter Dolenja Trebuša.

V samostojni Sloveniji pa je šola postala leta 1997 javni vzgojno-izobraževalni zavod s podružnicami Podmelec, Šentviška Gora, Dolenja Trebuša in enoto vrtca na Mostu na Soči.

Šolska stavba je bila dokončno prenovljena v začetku šolskega leta 2000/2001.

Stoperce

Pouk se je pričel leta 1819, prvi učitelj je bil Jožef Kristan, ki je bil hkrati tudi cerkovník in organist. Poučeval je v svojem stanovanju, dokler ni bilo leta 1822 zgrajeno šolsko poslopje.

Šolski okoliš je obsegal občine Stoperce, Grdina, Sveča, Čemožiše, Nadole, Sitež in Dežno.

Ker je število učencev naraščalo, je šola leta 1893 postala dvorazrednica in dobila novo šolsko poslopje, ki so ga leta 1915 še povečali. Leta 1923 je šola postala trirazredna, leta 1927 štirirazredna in 1938 petrazredna. Leta 1899 je prišla na šolo Eliza Kukovec, ki je leta 1927 postala upraviteljica. Objavljala je številne članke o metodiki pouka na osnovnih šolah v pedagoških časopisih Popotniku in Slovenskem učitelju. V letih 1912 in 1913 je izdala tudi knjigo Domoznanstveni pouk ljudski šoli. Delovala je tudi zunaj šole, poučevala ženske v gospodinjstvu in kmetijstvu, vodila pevski zbor in dramski krožek. Upokojili so jo leta 1937.

Stoperce - državna narodna šola (hrani SŠM, fototeka)

Med drugo svetovno vojno so šolo zasedli Nemci, pripeljali svoje učitelje in uvedli nemški pouk. Ta je potekal do 1. julija 1944, ko so Nemci zapustili kraj, partizani pa so šolsko poslopje požgali.

Po vojni se je na šolo vrnila Eliza Kukovec in zbirala sredstva za obnovo šolskega poslopja, ki je bila končana leta 1946. Poučevala je do leta 1952.

Leta 1977 je šola postala podružnica Osnovne šole Majšperk.

Šempeter v Savinjski dolini

V župnijski kroniki je podatek, da je leta 1818 župnik Matija Medic postavil poslopje za šolo. Gradili so jo od leta 1816, ko je župnija kupila parcelo mizarja Martina Zalokarja, denar zanjo pa sta prispevala poštar Augustin Hausenbichler in zemljiški posestnik Anton Wolf. Šolski okoliš je obsegal naslednje vasi in naselja: Sv. Peter, Dobrteša vas, Zgornje Roje, Spodnje Roje, Podlog, Zgornje Grušovlje, Spodnje Grušovlje in Zalog. Pouk v njej pa se je začel leta 1819. Prvi učitelj je bil Lukas Wraz, ki ga je kmalu nadomestil Ivan Flajs. Število učencev je naraščalo, zato so člani krajevnega šolskega odbora že kmalu začeli zahtevati, da se šolsko poslopje razširi, leta 1885 pa so se odločili za gradnjo nove šole. Dozidana je bila šele leta 1888 in je imela tri učilnice. Med prvo svetovno vojno je šolsko poslopje zasedlo vojaštvo, zato so jo morali po končani vojni temeljito obnoviti. Obnova je bila končana jeseni 1922. Do leta 1941 so šolo vodili: Jožef Klopčič, Anton Petriček, Robert Senica, Božo Mohorčič in Metod Požar.

Šempeter v Savinjski dolini - šolsko poslopje z vrtom (hrani SŠM, fototeka)

Na začetku druge svetovne vojne so šolo zasedli Nemci, izgnali učitelje in pripeljali svoje. Po njihovem odhodu je bil uničen ves šolski inventar s knjižnico in arhivom.

Leta 1945 je bila šola trirazredna, na šolski stavbi so izvedli najnujnejša popravila. Novo šolsko stavbo so zgradili šele leta 1974, leta 1984 pa so ji dodali še prizidek. V šolskem letu 1950/51 je postala šola štirirazrednica, na nižjo gimnazijo pa so učenci odhajali v Žalec. S šolsko reformo v šolskem letu 1958/59 je šola pridobila še peti razred, 1962 pa šestega. Leta 1978 je šola postala eden od TOZD-ov Vzgojno-izobraževalne organizacije Žalec. Po letu 1990 je postala samostojen zavod in centralna šola.

Šentilj pri Velenju

Šola je leta 1819 ustanovil graščak Sebastijan Križan z Gradiča (grad Schwarzenstein) v zaselku Laze pri Arnačah. Prvo leto je poučeval njegov tajnik Vončina, naslednje leto pa učitelj Steničnik. Leta 1822 je pouk potekal v novem šolskem poslopju, poučeval je učitelj Hriberšek. Poslopje so prezidali leta 1878, ker pa je bilo še vedno premajhno, so leta 1900 postavili novo. Leta 1901 je tako šola postala dvorazrednica, leta 1927 tri- in 1938 štirirazrednica. Med drugo svetovno vojno je potekal pouk do leta 1944 v nemščini, z nemškimi učiteljicami. Od tega leta dalje je bilo šolsko poslopje prazno, le včasih so v njem prenočili vojaki. Stavba šole je ostala nepoškodovana, uničeni pa sta bili šolska in učiteljska knjižnica.

Šentilj pri Velenju - osnovna šola (hrani SŠM, fototeka)

Po vojni leta 1945 je bilo vpisanih 135 učencev.

Zdaj je šola podružnica Osnovne šole Gustava Šiliha Velenje. Šolski okoliš obsega zaselke: Ložnica, Laze, Silova, Kote, Podkraj in Arnače. Leta 1999 so šolsko stavbo obnovili in sodobno opremili.

Tatjana Hojan

Josip Gruden – 150

Rodil se je 14. februarja 1869 v Ljubljani. Po gimnazijski maturi je stopil v ljubljansko bogoslovje in ga leta 1893 končal. Kot kaplan je služboval v nekaterih gorenjskih krajih, nato pa študiral v Gradcu in dosegel leta 1897 doktorat iz bogoslovja. Bil je prefekt in ravnatelj Alojzijevišča v Ljubljani, med letoma 1904 in 1911 pa redni profesor zgodovine in cerkvenega prava na ljubljanskem bogoslovju. Nato je postal kanonik, arhidiakon ljubljanskega mesta in knezoškofijski komisar za verouk na srednjih šolah.

Bil je član številnih društev in predsednik Vincencijeve in Leonove družbe. Napisal je številne članke, razprave in knjige s področja

Josip Gruden